

УДК [327 : 94] (470+477+478) «20...»
DOI: <https://doi.org/10.33782/2708-4116.2024.2.267>

*Микола Крет, Артем Філіпенко**

РОЛЬ І ВПЛИВ РОСІЙСЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО КОНТИНГЕНТУ У ПРИДНІСТРОВСЬКОМУ РЕГІОНІ НА ХІД РОСІЙСЬКО–УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: СКЛАД І СПРОМОЖНОСТІ ОВТ, ОЦІНКА ВОЄННИХ ЗАГРОЗ

Анотація: У статті висвітлена історія російського військового контингенту на території Придністровського регіону Республіки Молдова (ПРРМ), проаналізований його воєнний потенціал і визначений характер воєнних загроз національній безпеці України, які становить зазначений контингент. Показана дестабілізуюча роль, яку відігравав протягом російський військовий контингент у ПРРМ з початку російсько-української війни, й особливо з початку широкомасштабного вторгнення російської федерації в Україну у лютому 2022 р. Висвітлений стан оснащення російського військового контингенту зразками озброєння та військової техніки, а також заходи щодо підвищення обороноздатності, що вживалися в 2022–2023 рр. Республікою Молдова.

Ключові слова: російсько-українська війна, широкомасштабне вторгнення РФ в Україну, Придністровський регіон, Республіка Молдова, оперативна група російських військ (ОГРВ), Херсонська наступальна операція, озброєння та військова техніка

Актуальність проблеми. Знаходження на території де-факто окупованого російською федерацією¹ Придністровського регіону Республіки Молдова (надалі – Придністровський регіон, або ПРРМ) оперативної групи російських військ (ОГРВ ПРРМ) і незаконних збройних формувань (НЗФ) ПРРМ (так званих «збройних сил Придністровської Молдавської республіки») тривалий час залишався чинником, який здійснював негативний вплив на безпекову ситуацію як безпосередньо на Півдні України, так і в цілому у Західному Причорномор'ї.

Широкомасштабне вторгнення російської федерації в Україну 24 лютого 2022 р. знову актуалізувало питання щодо воєнної загрози південним областям України з боку зазначених військових формувань.

Водночас існує потреба об'єктивно оцінити бойовий потенціал ОГРВ ПРРМ і НЗФ ПРРМ, рівень і характер воєнних загроз, які можуть виникнути у випадку ескалації напруження в регіоні та можливого збройного протистояння. Цього можна досягти за рахунок дослідження історії російської військової присутності у Придністровському регіоні.

* Крет Микола Анатолійович – майор, офіцер відділу історії озброєнь та військової техніки Збройних Сил України Центру досліджень воєнної історії Збройних Сил України (Київ, Україна);
ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-8654-599X>; e-mail: danmerantanta802@gmail.com

Філіпенко Артем Олександрович – сержант, командир відділення 35-ї окремої бригади морської піхоти (Одеса, Україна); ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8283-5313>; e-mail: fylypenko.niss@gmail.com

¹ Це не орфографічна помилка, а прийнята після 24.02.2022 р. в українському суспільстві практика писати назву держави-агресора з маленької букви, що показує зневажливе ставлення до неї зі сторони автора допису.
– Прим. ред.

Також, після початку широкомасштабного вторгнення рф в Україну у 2022-2023 рр. у Придністровському регіоні відбулися події, які мали значний суспільний резонанс і вплинули на безпекове середовище Півдня України. Ці події вже стали історією та потребують вивчення й оцінки.

Хронологічно дослідження охоплює період з 1992 по 2023 рр.

Історіографія та джерельна база. За період, що минув з часу завершення збройної фази придністровського конфлікту було проведено чимало фундаментальних досліджень, присвячених як безпосередньо розвиткові конфлікту, так і процесові його врегулювання. Значну увагу приділяють Придністровському регіону російські науковці, що цілком зрозуміло з огляду на залучення росії до конфлікту та необхідності обґрунтувати російську присутність².

Молдавські дослідники присвятили цьому конфлікту чимало наукових публікацій, проте досі відсутні фундаментальні узагальнюючі праці, в яких би розглядалися причини конфлікту та його перебіг, дії російської федерації та провідних світових акторів під час конфлікту, хід переговорного процесу³. Натомість, чимало робіт написано дослідниками з Придністровського регіону, які у такий спосіб намагаються обґрунтувати претензії Придністров'я на незалежність⁴.

У період до початку російської агресії проти України з'явилося кілька монографій та аналітичних публікацій, в яких здійснена спроба дати українське бачення конфлікту⁵.

Російська агресія проти України у 2014 р. стала підставою для переосмислення погляду українських дослідників на Придністровський конфлікт. Зокрема, дослідники звернули увагу на наявність схожих рис між Придністровським конфліктом і війною на Сході України, у першу чергу, в намаганні нав'язати варіант врегулювання, який перетворював би Україну та Молдову в «сіру зону», де б домінували російські інтереси⁶.

² Молдавия. Современные тенденции развития / под ред. д-ра ист. наук Е.М. Кожокина. Москва: РОССПЭН, 2004. 494 с.; *Девятков А.В.* Перед вызовом европеизации: политика России в Приднестровском урегулировании (1992-2012 гг.). Тюмень: Изд-во Тюменского гос. ун-та, 2012. 164 с., *Харитонов Н.И.* Приднестровский конфликт (1988-2012 гг.). Москва: РИСИ, 2015. 520 с.; *Козлов А.В.* Чернобровый В.Н. Непокоренное Приднестровье. Уроки военного конфликта. Москва: Вече, 2015. 300 с.

³ Moldova–Transnistria: Eforturi comune pentru un viitor prosper. Procesul de negocieri = Молдова–Приднестровье: Общими усилиями – к успешному будущему. Переговорный процесс = Moldova–Transnistria: Working Together for a Prosperous Future. Negotiation Process / colegiul de red.: *Denis Matveev, Galina Şelari, Elena Bobcova, Bianca Cseke*. Ch.: „Cu drag” SRL. 2009. 312 p.; *Stavila I., Balan Gh.* Conflictul Treansnistrean: esecul reglementarii unui conflict care poate fi solutionat // Revista Militara. 2010. № 2 (4). P. 4-26; *Taralunga Victoria.* Conflictul transnistrean: cauze, esenta, 419 particularitati // Traditie și inovare in cercetarea stiintifica, Editia aVII-a: Materialele Colloquia Professorum din 12 oct. 2017. Balti, 2018. P. 150-160.

⁴ *Бабилунга Н.В., Бомишко Б.Г.* Приднестровский конфликт: исторические, демографические политические аспекты. Тирасполь: Изд-во РИО ПГУ, 1998. 90 с.; *История Приднестровской Молдавской Республики. Том 2–2.* Тирасполь: Изд-во РИО ПГУ; Приднестровский Государственный Университет им. Т.Г. Шевченко, 2001. 448 с.; *Феномен Приднестровья. 2-е изд. перераб. и доп.* Тирасполь: Изд-во РИО ПГУ, 2003. 336 с.; *Волкова А.З.* Создание Приднестровской Молдавской Республики: монографическое исследование. Бендеры: Полиграфист, 2010. 576 с.

⁵ *Перепельца Г.Н.* Конфликт в Приднестровье: причины, проблемы и прогноз развития. Київ: СтилоС, 2001. 147 с.; *Коцур В.В.* Етнополітичний конфлікт у Придністров'ї у контексті українсько-молдовських міждержавних відносин. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2013. 272 с.; *Придністровська проблема: погляд з України.* Київ: Істина, 2009. 272 с.

⁶ *Fylypenko A.* The «First Hybrid»: the Transnistrian conflict in the context of the Russian-Ukrainian conflict // *Ukraine Analytica.* 2017. Issue 3 (9). P. 7-14; *Филипенко А.* Придністровський конфлікт 1992 року та російська

Події у Придністровському регіоні, що відбулися після початку широкомасштабного вторгнення РФ в Україну, ще не були досліджені науковцями належним чином. В основному зміст і характер цих подій висвітлювався у публікаціях або коментарях експертів у засобах масової інформації⁷.

З метою дослідження теми автори використали інформацію отриману з відкритих джерел. Певні дані щодо складу й озброєння російського військового контингенту та незаконних збройних формувань Придністровського регіону містяться у публікаціях В. Теліпана⁸ та І. Ляху⁹, матеріалах сайту «Мілітарний»¹⁰.

Історія конфлікту. Придністровський конфлікт виник на тлі піднесення національних та демократичних рухів та появи відцентрових тенденцій у колишньому СРСР на початку 1990-х років.

Формальним поштовхом для загострення ситуації в Молдавській РСР стало ухвалення у 1989 р. Закону «Про функціонування мов на території Молдавської РСР», який встановлював державний статус молдавської мови і був сприйнятий російськомовним населенням як дискримінаційний.

Проте, в основі конфлікту були не міжетнічні стосунки між титульним етносом (молдаванами) та іншими етнічними групами. Головною причиною його виникнення є намагання придністровської партійно-господарської верхівки зберегти своє становище у системі політичної влади Молдавської РСР. Використовуючи гасла боротьби за «націоналізм» зазначена верхівка, отримала підтримку з боку керівництва СРСР, яке за допомогою «інтернаціоналістичних» і сепаратистських рухів намагалася утримати Молдавську РСР у Радянському Союзі. Сприятливим чинником для виникнення придністровського сепаратизму також стала етнічна строкатість Придністровського регіону (34,1% – молдавани, 30,0% – росіяни, 28,0% – українці).

2 вересня 1990 р. на Другому з'їзді народних депутатів Придністров'я проголошено Придністровську Молдавську Радянську Соціалістичну Республіку, яка не була ніким визнана. Після розвалу СРСР Москва продовжила політику союзного керівництва, надаючи політичну та військову допомогу проросійським сепаратистам. У ситуації невизначеності, що запанувала після розпаду СРСР, у Придністров'ї були створені незаконні збройні формування, які отримували озброєння від російських військових колишньої радянської 14-ї армії, розташованої в регіоні. До кінця 1991 р. сепаратисти взяли під контроль усі райони Лівобережжя Дністра та м. Бендери на правому березі.

агресія проти України: компаративний аналіз // Історико-політичні проблеми сучасного світу: Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, Ф-т історії, політол. та міжнар. відносин, Каф. міжнар. відносин. 2018. Т. 37-38. С. 73-80; *Філіпенко А.* Придністровський конфлікт: уроки для України. *Національний інститут стратегічних досліджень. Офіційний сайт.* URL: <https://bit.ly/3UG7Pxx>

⁷ *Сидоренко С.* Настав час ліквідувати Придністров'я. Як для цього має і як не може діяти Україна//Українська правда. 28.12.2022. URL: <https://bit.ly/4a3dZfy>; У Молдові не готові до рішень по «Придністров'ю» і воліють, аби конфлікт був заморожений – Герасимчук // Громадське радіо. 01.05.2022. URL: <https://bit.ly/3UFojpD>; «Молдова не може нічого вдіяти». Придністров'я небезпечне для України не лише присутністю російських військових – експерт. URL: <https://bit.ly/4aUNcUO>

⁸ *Telipan V.* Armata Transnistreana – element de siguranta a noului dispozitiv military rus // Focarele separatiste si impactul lor asupra terorismului contemporan. Materialele conferinței științifico-practice internaționale 16 martie 2017. Chisinau, 2017. P. 315-322

⁹ *Leahu I.* Problematika transnistreană: evoluțiile situației în domeniul securității. URL: <https://bit.ly/3WIFvBO>

¹⁰ Збройні Сили «Придністровської Молдавської Республіки»: реальна загроза чи велике перебільшення? // Мілітарний. 15.01.2022. URL: <https://bit.ly/3Wtd2tA>

Намагання молдовського керівництва відновити конституційний порядок у Придністровському регіоні за допомогою сил безпеки у березні 1992 р. призвело до бойових дій, у яких на боці сепаратистів поряд із НЗФ (Республіканська гвардія, козаки), брали участь громадяни росії та України (Українська Народна Самооборона – УНСО).

Кульмінацією конфлікту стала битва за Бендери 19-21 червня 1992 р., яка завдяки безпосередньому втручання підрозділів російської армії завершилася перемогою сепаратистів. 21 липня 1992 р. президенти росії та Молдови підписали Угоду про принципи мирного врегулювання збройного конфлікту у Придністровському регіоні Республіки Молдова, що була парафрована також президентом Придністровської Молдавської Республіки І. Смирновим. Угода передбачала припинення вогню, розведення протилежних сторін і створення демілітаризованої зони, формування миротворчих сил, що склалися б з російського, молдовського і придністровського контингентів, а також Об'єднаної контрольної комісії (ОКК), яка мала діяти на основі консенсусу.

З часу припинення збройної фази конфлікту були здійснено кілька спроб його політичного врегулювання. Важливим етапом у процесі врегулювання став Меморандум про принципи нормалізації відносин між Республікою Молдова та Придністров'ям, що був підписаний 8 травня 1997 р. президентом Молдови Петру Лучинським і керівником Придністровської адміністрації Ігорем Смирновим, за посередництва російської федерації, України та ОБСЄ. Згідно з цим Меморандумом, Молдова та Придністров'я, які визначено «сторонами» конфлікту, домовились про відмову від застосування сили і продовження встановлення «державно-правових відносин». Згідно документа, статус Придністров'я, «буде ґрунтуватися на принципах взаємно узгоджених рішень», а зовнішня політика Молдови будуватиметься за участі Придністров'я у питаннях, що «зачіпають його інтереси». Був започаткований переговорний формат «3+2», в якому Молдова та Придністров'я були сторонами, а російська федерація, Україна та ОБСЄ – гарантами переговорного процесу. Згодом, із підключенням Європейського Союзу та США в якості спостерігачів, цей формат трансформувався у «5+2».

Починаючи з 1997 р. було здійснено кілька спроб остаточно розв'язати конфлікт дипломатичним шляхом: «План Козака» (2003 р.), «План Ющенка» (2007 р.), «Мезебергська ініціатива» (2010 р.), з яких найрадикальнішим був «План Козака», який передбачав федералізацію Молдови (три суб'єкти – Молдова, Придністровський регіон та Гагаузька автономія) з наданням Придністровському регіону можливості блокувати зовнішньополітичні рішення Уряду Молдови. Проте, всі зазначені проекти, включаючи «План Козака», залишилися нереалізованими, оскільки кожна зі сторін переговорів – Молдова і Придністровський регіон мали власне бачення щодо перспективи врегулювання.

Бачення врегулювання конфлікту молдавською стороною зафіксоване у низці документів. Так, згідно Конституції Республіки Молдова (Глава VIII. Ст. 110) населеним пунктам лівобережжя Дністра «можуть бути надані особливі форми і умови автономії відповідно до особливого статусу, встановленого органічним законом».

Безпосередньо правовий статус Придністровського регіону визначає ухвалений 22 липня 2005 р. Закон № 173 про основні положення особливого правового статусу населених пунктів лівобережжя Дністра (Придністров'я). Згідно з цим Законом, у складі Республіки Молдова засновується автономно-територіальне утворення з особливим

правовим статусом – Придністров'я, до складу якого можуть увійти (або вийти з його складу) населені пункти лівобережжя Дністра за результатами місцевих референдумів, проведених відповідно до законодавства Республіки Молдова. Проте, закон не визначає конкретний обсяг повноважень, який Кишинів готовий передати Придністровському регіону.

Принциповою є намір Республіки Молдова вирішити питання врегулювання та реінтеграції країни винятково мирним шляхом, про що неодноразово наголошували офіційні особи РМ незалежно від політичних уподобань. Ця позиція залишилася незмінною навіть за умов широкомасштабного вторгнення рф в Україну¹¹.

Позиція Придністровської адміністрації (керівництва так званої «Придністровської молдавської республіки») протягом останніх років залишається незмінною – незалежність Придністров'я з майбутньою інтеграцією до складу російської федерації. Придністровська адміністрація посиляється при цьому на результати референдуму 17 вересня 2006 р., на якому більшість учасників нібито підтримали незалежність «ПМР».

Політика російської федерації стосовно ПРРМ до останнього часу полягала у його підтримці за допомогою воєнних, дипломатичних та економічних заходів, проте без визнання незалежності. До широкомасштабного вторгнення росія прагнула досягти врегулювання конфлікту на своїх умовах – шляхом реінтеграції Придністров'я на умовах широкої автономії (бажано з правом блокування зовнішньополітичних ініціатив, або з правом на сецесію за умов зміни зовнішнього статусу), закріплення нейтрального статусу Молдови і фактичне припинення її курсу на та європейську інтеграцію.

Військова присутність рф у ПРРМ. Ключовим чинником, що забезпечує вплив російської федерації на Придністровський регіон є присутність ОГРВ та російського контингенту миротворчих сил.

Спочатку російський військовий контингент у Придністров'я складався з 6 батальйонів, вертолітної ескадрильї (Mi-8 – 6 од., Ми-24 – 4 од.), мобільної групи 138-го окремого полку зв'язку ВГК (всього – 3,1 тис. військовослужбовців)¹².

Угода про принципи мирного врегулювання збройного конфлікту в Придністровському регіоні Республіки Молдова від 21 липня 1992 р., передбачала, що частини 14-ї російської армії зберігатимуть нейтралітет, а питання про її статус, порядок і терміни її поетапного виведення будуть визначені під час переговорів. У жовтні 1994 р. було підписано молдовсько-російську угоду про юридичний статус, спосіб і терміни виведення російських військових формувань, що тимчасово перебувають на території Молдови. Молдовська сторона погодилася на синхронізацію виведення російських військ із політичним врегулюванням конфлікту¹³. Проте, зазначена Угода не була ратифікована російською стороною.

Директивою міністра оборони російської федерації від 18.04.1995 № 314/2/0296 14-у

¹¹ Молдова рассматривает лишь мирный вариант урегулирования приднестровского конфликта – Президент Майя Санду // Инфотаг. 16.12.2022. URL: <https://www.infotag.md/rebellion/303650/>

¹² Возникновение и развитие вооруженного конфликта в Приднестровском регионе Республики Молдова // Министерство обороны Российской Федерации. URL: <https://bit.ly/49WcmA5>

¹³ Соглашение между Российской Федерацией и Республикой Молдова о правовом статусе, порядке и сроках вывода воинских формирований Российской Федерации, временно находящихся на территории Республики Молдова // Министерство иностранных дел Российской Федерации. URL: <https://bit.ly/4ag3LIZ>

гвардійську загальновійськову армію перейменована на Оперативну групу російських військ у Придністровському регіоні Республіки Молдова (ОГРВ ПРРМ). 59 гвардійська мотострілецька дивізія, яка була основою ОГРВ, у червні 1997 р. була переформована у 8-му окремому гвардійську мотострілецьку бригаду, яка, в свою чергу, була розформована у 2002 р.

Організаційно ОГРВ ПРРМ входило до складу Західного воєнного округу зс рф.

Крім ОГРВ, на території ПРРМ у с. Колбасна (Кобасна) розташовані російські склад боєприпасів. За радянських часів 1411-й АСБ (артилерійський склад боєприпасів) був стратегічним арсеналом Західного військового округу. Основну частину боєприпасів сюди завезли після виведення радянських військ із колишньої НДР, Чехословаччини й інших європейських країн. Станом на 2000 р. обсяги озброєнь і боєприпасів, що знаходилися на складах становили близько 42 000 тон.

20 березня 1998 р. в Одесі була підписана Угода щодо заходів довіри та розвитку контактів між Республікою Молдова та Придністров'ям, в якій визначено, що «сторони будуть активно сприяти найскорішому вивезенню з Придністров'я зайвого російського військового майна» і вітали рішення України забезпечити транзит цього майна через свою територію.

Під час Стамбульського саміту ОБСЄ 18-19 листопада 1999 р. російська федерація взяла на себе зобов'язання вивести до 2002 р. з ПРРМ озброєння та війська.

У період 2000–2001 рр. російська федерація вивезла з ПРРМ 125 одиниць військової техніки, 60 вагонів з боєприпасами та знищено 239 одиниць військової техніки¹⁴. Російські джерела наводять трохи меншу кількість одиниць ОВТ, що були знищені на місці дислокації – 231: 108 танків Т-64, 10 БМП-1, 15 БТР-60, 66 БТР-70, 2 Д-30, 16 120-мм мінометів 2С12 «Сани», 14 РСЗВ БМ-21 «Град».

У 2002 р. з Республіки Молдова були вивезені лише три потяги з військовою технікою (118 вагонів/платформ) і два потяги з боєприпасами (43 вагони). Рада міністрів ОБСЄ в м. Порту 7 грудня 2002 р. ухвалила нове рішення щодо Республіки Молдова, згідно з яким термін, наданий російській федерації щодо виведення військ, був продовжений до 31 грудня 2003 р. «за умов, що будуть створені необхідні умови». Всього за період 2000–2003 рр. з Придністровського регіону Республіки Молдова було вивезено 55 потягів, з яких 36 – з боєприпасами та 19 – з військовою технікою, відповідно 721 вагон з боєприпасами та 555 вагонів з військовою технікою¹⁵.

Повітряним способом 26-27 грудня 2003 р. на військово-транспортному літаку Іл-76 були вивезені всі зенітні ракети, що зберігалися у радянський період, «щоб вони не могли потрапити до рук терористів». 30 червня 2004 р. Місія ОБСЄ у Республіці Молдова поінформувала міжнародне співтовариство, що у 2004 р. з Придністровського регіону був вивезений лише один потяг з боєприпасами і що досі на складах ОГРВ продовжує зберігатися 20 887 тон боєприпасів. Згідно інформації Місії ОБСЄ в Республіці Молдова із загальної кількості 42 000 тон боєприпасів, що зберігалися в ПРРМ, в росію було евакуйовано у 2001 р. – 1153 т (3% від загальної кількості), в 2002 р. – 2 405 тон (6%), а в 2003 р. – 16 573 тон (39%)¹⁶.

¹⁴ *Telipan V. Armata Transnistreana – element de siguranta a noului dispozitiv military rus... P. 322.*

¹⁵ *Ibidem.*

¹⁶ *Telipan V. Op.cit. P. 323.*

Російський «План Козака» 2003 р., поряд із федералізацією та нейтралітетом Молдови, передбачав надання Росії право на розміщення російських військ на території Придністров'я терміном на 20 років як гарантів урегулювання конфлікту. У зв'язку з тим, що «план Козака» так і не був реалізований, правовий статус ОГРВ залишився невизначеним, російська сторона припинила вивезення озброєнь.

У вересні 2002 р. польоти вертолітної ескадрильї було припинено. Російська сторона пояснила таке рішення необхідністю технічного обстеження гелікоптерів.

У 2012 р. спеціальний представник президента рф по Придністров'ю Дмитрій Rogozin заявив про наміри переозброїти російський миротворчий контингент¹⁷. У 2013 р. російська сторона спробувала оновити парк вертольотів російського миротворчого контингенту, проте Молдова виступила проти відновлення вертолітної ескадрильї, а Україна не дала згоди на ввезення російських вертольотів у Придністровський регіон¹⁸.

Республіка Молдова на офіційному рівні неодноразово виступала за виведення російських військ з ПРРМ. 2 травня 2017 р. Конституційний суд Молдови визнав неконституційним перебування на території країни російського військового контингенту. Судді відзначили, що «близько 11 відсотків території Молдови є окупованими, а російська армія не була виведена з Придністровського регіону»¹⁹.

За оцінками Міністерства оборони Республіки Молдова російський контингент у ПРРМ налічує близько 2000 особового складу, з яких 1200 російських військових і 700 цивільних, які відповідають за охорону складів у Ковбасній і 500 військовослужбовців миротворчого батальйону²⁰. На озброєнні ОГРВ знаходяться широкий спектр стрілецької зброї, протитанкові засоби (ПТРК «Фагот», СПГ-9, РПГ-7), бронетранспортери БТР-70, броньовані розвідувально-дозорні машини БРДМ-2, МТ-ЛБ, командно-штабна машина КШМ Р-145БМ, тягач БТС-4, військова автомобільна техніка (ВАТ) – автомобілі Урал-4320 та УАЗ-3115.

Організаційно ОГРВ входить до складу Західного воєнного округу. До її складу входять Управління ОГРВ ПРРМ, 82-й та 113-й гвардійських мотострілецькі батальйони, 540-й батальйон управління (всі – із розташуванням у м. Тирасполь), 1114-й артилерійський склад і 799-та військова команда протипожежного захисту та рятувальних робіт у с. Колбасна. Кожен з мотострілецьких батальйонів складається з чотирьох мотострілецьких рот, гранатометного взводу, взводу управління, медичного взводу, взвод матеріального забезпечення та взводу технічного забезпечення. До складу ОГРВ входить також 540-й батальйон управління: командування та штаб батальйону, рота охорони (чотири взводи управління), інженерно-саперний взвод, підрозділи зв'язку та забезпечення.

Крім ОГРВ, у ПРРМ розташовані підрозділи, що безпосередньо підпорядковуються Західному воєнному округу:

¹⁷ Rogozin: Россия перевооружит миротворцев в Приднестровье // Взгляд.16.04.2012. URL: <https://vz.ru/news/2012/4/16/574718.html>

¹⁸ Україна не дозволить Росії ввозити вертольоти в Приднестров'є // Молдавские ведомости. 01.08.2023. URL: <https://bit.ly/49XdGml>

¹⁹ КС Молдови визнав незаконним перебування російських військ у Придністров'ї // Українська правда. 03.05.2017. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2017/05/3/7142892/>

²⁰ «В Приднестров'є 13-14 тис. озброєних людей». Носатий о воєнному присутстві в регіоні // Newsmaker. 02.06.2022. URL: <https://bit.ly/3w7076b>

– авіакомендатура аеродрому Тирасполь. У відділі зберігання та консервації озброєння, військової техніки та майна комендатури знаходяться на зберіганні два гелікоптера Ми-24П, 2 – Ми-24К, 4 – Ми-8МТ;

- 1833-й інженерний склад;
- 2491-й продовольчий склад;
- федеральна державна казенна установа «450-й військовий шпиталь» (на 150 койко-місць);
- представництво військових сполучень зс рф на Молдавській залізниці;
- військова автомобільна інспекція.

Також присутні військові установи, що не входять до збройних сил рф: відділ військової контррозвідки федеральної служби безпеки, військова прокуратура та 80-1 військовий гарнізонний суд.

Склад і чисельність незаконних збройних формувань ПРРМ. Крім російського військового контингенту в Придністров'ї є також так незаконні збройні формування ПРРМ, так звані «збройні сили» невизнаної «ПМР». Очолює НЗФ генеральний штаб «ЗС ПМР» у складі – до 250 осіб. «ЗС ПМР» складаються з чотирьох мотострілецьких бригад, розташованих у Тирасполі (орієнтовна чисельність за одними даними 700 осіб, за іншими – більше 800), Бендерах (600 осіб), Рибниця та Кам'янка (450 осіб), Григоріополь (450 осіб).

Також до складу НЗФ входять:

– окремий батальйон спеціального призначення у м. Тирасполь і чисельним складом 150-200 військовослужбовців. У складі батальйону є повітрянодесантна рота;

- окремий розвідувальний батальйон у м. Тирасполь (200-250 військовослужбовців);
- комендантська рота при генеральному штабі;
- окремий миротворчий батальйон (с. Владиміровка), який виконує завдання в Зоні безпеки спільно з підрозділами миротворчих сил Молдови та росії. Він комплектується на контрактній основі. Чисельний склад цього підрозділу до 700 військовослужбовців.

– окремий танковий батальйон (с. Владиміровка) – близько 18 танків і 120 військовослужбовців;

– окремий інженерно-саперний батальйон (с. Паркани) – близько 250 військовослужбовців;

– окремий батальйон зв'язку (м. Тирасполь) – 220 військовослужбовців

– окремий батальйон тилового забезпечення (м. Тирасполь);

– окремий артилерійський полк (с. Паркани) – до 250 особового складу;

– окремий зенітний артилерійський полк – 200 чоловік.

– ремонтний батальйон²¹.

Крім збройних сил існують ще підрозділи «Міністерства внутрішніх справ ПМР» у складі спеціального загону швидкого реагування «Дністр» (близько 500 осіб), Спеціальної моторизованої військової частини (СМВЧ) внутрішніх військ з ротою спецпризначення «Кобра» (близько 200 осіб), підрозділів міліції чисельністю близько 2200 осіб. У цілому чисельність підрозділів «МВС» складає близько 2900 осіб.

Свої мілітарні утворення має також «Міністерство державної безпеки ПМР», якому

²¹ Збройні Сили «Придністровської Молдавської Республіки»: реальна загроза чи велике перебільшення? // Мілітарний. 15.01.2022. URL: <https://bit.ly/3Wtd2tA>

підпорядковуються окремий батальйон спеціального призначення «Дельта», Прикордонний загін та Окремий резервний прикордонний козацький полк, які налічують 2500-3000 осіб.

Мобілізаційний резерв оцінюється, виходячи із загальної чисельності населення Придністровського регіону. Наприклад, за одним з підрахунків він оцінюється в 114 тис. осіб²². Під час проведення «Збору людських ресурсів» призовного віку в 2017 р. на пункти зборів з'явилося 39 тисяч чоловіків призовного віку. Проте, навіть з 2017 р. відбулися серйозні демографічні зміни. Республіка Молдова та Придністровський регіон характеризуються високим рівнем трудової міграції. Трудовими мігрантами є переважно люди призовного віку. Відповідно, реальна кількість осіб, які у випадку війни можуть бути мобілізовані до лав ОГРВ чи НЗФ Придністровського регіону є значно меншою і може бути оцінена у 20-25 тисяч осіб.

При цьому слід враховувати такі проблеми мобілізаційного розгортання як нестачу достатньої кількості справного автомобільного транспорту, достатньої кількості приміщень для розташування особового складу, залежність Придністровського регіону від імпорту нафтопродуктів та окремих видів продовольства тощо.

У цілому, за оцінками Міністерства оборони Республіки Молдова, на території Придністровського регіону знаходяться 13-14 тис. військовослужбовців зс рф і НЗФ Придністров'я²³.

Збройні підрозділи укомплектовані винятково радянською технікою, яку вони отримали від колишньої 14-ї армії, під час збройної фази конфлікту, а також і після неї під час скорочення 14-ї армії.

Стандартна зброя особового складу мотострілецької бригади це автомати АК-74, ручні кулемети ПК/ПКМ і РПК-74, ручні протитанкові гранатомети РПГ-7, автоматичний гранатомет АГС-17, станковий протитанковий гранатомет СПГ-9, реактивні протитанкові гранати 18/26, снайперські гвинтівки СВД.

Основне бронетанкове озброєння – 18 танків Т-64БВ (подібні дані є офіційними, оскільки кількість боєздатних одиниць складає 10-12 осіб), близько 70 одиниць колісних бронетранспортерів радянського виробництва БРДМ-2, БТР-60, БТР-70 і БТР-80, певна кількість гусеничних бронетранспортерів МТ-ЛБ, які використовуються і як тягачі і як бойові броньовані машини. Нестача бойових броньованих машин (ББМ) змушує військове керівництво йти шляхом створення саморобних зразків. Були виявлені спроби встановлення на МТ-ЛБ додаткового озброєння, зокрема, обладнання башти з двома кулеметами калібру 12,7 мм. Ще одним прикладом саморобних бойових броньованих машин є кілька створених на базі гусеничного мінного загороджувача ГМЗ-3 гусеничний бронетранспортер БТРГ-127 «Шмель», озброєного кулеметом калібру 12,7 мм. Втім, бойова якість зазначених зразків викликає сумнів²⁴.

Артилерія представлена наступними зразками озброєння: міномети калібром 82 і 120-мм, 100-мм протитанкова гармата МТ-12, 85-мм дивізійна гармата Д-44.

²² *Telipan V.* Op. cit. P. 321.

²³ «В Приднестровье 13-14 тыс. вооруженных людей». Носатый о военном присутствии в регионе // Newsmaker. 02.06.2022. URL: <https://bit.ly/4bkVhBd>

²⁴ «Шмель» из Приднестровья // Новости ВПК. 03.02.2022. URL: https://vpk.name/news/576833_shmel_iz_pridnestrovya.html

Для кращого розуміння вогневих спроможностей НЗФ Придністров'я, слід нагадати, що 85-мм дивізійна гармата Д-44 це артилерійська система, яка випускалася у період з 1946 по 1954 рік.

Серед ракетно-артилерійських систем широко поширеними є РСЗВ власного виробництва (1990-х років) ВВ-21 з 20 направляючими на шасі ЗіЛ-131, а також 122-мм РСЗВ з 48 направляючими на базі КамАЗ-4310.

Також інші джерела вказують на наявність на озброєнні 122-мм гаубиць Д-30, проте візуальне підтвердження цієї інформації відсутнє.

Крім того, на озброєнні знаходяться кілька самохідних протитанкових ракетних комплексів (ПТРК «Конкурс») і ПТРК «Фагот» (орієнтовно 3 пускові установки та близько 90 ракет, за іншими даними 130²⁵).

Парк автомобільної техніки представлений переважно вантажівками Урал-4320 різних модифікацій з колісною формулою 6×6, КраЗ-255 з колісною формулою 6×6.

Контроль повітряної обстановки здійснюють РЛС П-12 «Енисей» метрового діапазону розробки 1950-х років і двокоординатна станція радіолокації дециметрового діапазону хвиль П-19. Також на озброєнні зенітно-артилерійського полку знаходяться зенітні гармати 100-мм КС-19, 57-мм С-60 та 23-мм ЗУ-23-2, зенітні кулеметні установки калібру 14,5 мм ЗПУ-2 та ЗПУ-4. Проте зенітні гармати прикривають переважно ключові об'єкти у Тирасполі (військовий аеродром).

Про наявність на озброєнні НЗФ ПРРМ засобів радіоелектронної боротьби інформація відсутня.

Під час артилерійських навчань були помічені випадки застосування БпЛА типу «квадрокоптер» для ведення артилерійської розвідки.

З початком російської агресії проти України збільшилася кількість навчань ОГРВ і НЗФ. Звертає на себе увагу як характер навчань. Так, неодноразово (3 серпня 2016 р., 5 серпня 2017 р., 14-15 серпня 2018 р.) проводилися навчання, під час яких здійснювалося форсування водної перешкоди. Також проводилися навчання з відбиття атаки штурмовика типу Су-25, танкових атак, нападу диверсантів. Зафіксований факт спільних навчань російського військового контингенту та незаконних військових формувань Придністров'я, що є порушенням нейтрального статусу російських військ.

Гострою залишалася проблема боєприпасів, що зберігаються на території Придністровського регіону на складах у с. Колбасна. Об'єктивна інформація щодо стану цих боєприпасів відсутня, проте деякі джерела вказують на те, що частина з них вже непридатна до застосування та потребує утилізації.

У 2019 р. під час візиту в Республіку Молдова російського міністра оборони Сергія Шойгу та проросійського президента РМ Ігоря Додона обговорювалися питання утилізації боєприпасів. Російський міністр пообіцяв, що росія надасть Молдові необхідне для цього обладнання, проте після зміни влади в Республіці Молдова та приходу до влади проєвропейських сил, подальше обговорення цього питання припинилося.

Оборонно-промисловий комплекс Придністровського регіону представляє собою важливий компонент військової системи регіону, який здатен виробляти та

²⁵ *Telipan V. Armata Transnistreana – element de siguranta a noului dispozitiv military rus... P. 320.*

модернізувати деякі зразки озброєнь і воєнної техніки. Наприкінці 1990-х років ПРРМ мала розвинену важку промисловість, здатну виробляти широку номенклатуру стрілецької зброї, мінометів і боєприпасів. Провідні позиції серед них займали:

– «Бендерський машинобудівний завод» виробляв РСЗВ з 20 спрямовувачами на автомобільному шасі (кілька таких РСЗВ знаходиться на озброєнні НЗФ ПРРМ), станкові протитанкові гранатомети, міномети (калібру 82 мм і 120 мм); ручні протитанкові гранатомети, пістолети калібру 5,45 мм, РСЗВ «ГРАД».

– Молдавський металургійний завод (м. Рибниця) може виробляти міни калібру 82 мм і 120 мм. За молдавськими джерелами, технологія виробництва була імпортована з російської федерації у 1995 р. Тут також вироблялися протипіхотні міни у дерев'яних корпусах і протитанкові міни.

– Рибницький насосний завод виробляв підствольні гранатомети ГП-25 калібру 40 мм. Необхідні комплектуючі виробляв завод «Сельхозтехніка» у м. Кам'янка.

– Завод «Електромаш» у Тирасполі виробляв 9-мм пістолети-кулемети, 9-мм пістолети Макарова, 5,45-мм пістолети, мисливську зброю та спеціальну бойову зброю, виготовлену на їх основі. Вузли – в тому числі глушники – отримували з рф.

– Тираспольський завод «Електроапарат» постачає вузли й апаратні блоки для різних систем озброєння, що збираються в рф²⁶.

Проте, всі експерименти придністровської сторони щодо запуску виробництва важкого озброєння не мали успіху і в плані практичної реалізації не пішли далі обмежених серій.

На сьогодні відсутні достеменні данні щодо випуску підприємствами Придністровського регіону воєнної продукції для місцевих НЗФ та ОГРВ. Очевидно, що тривалі роки простою, зношеність основних фондів і втрата кваліфікованих кадрів вплинули на здатність підприємств ОПК ПРРМ виробляти оборонну продукцію. Деякі з підприємств оборono-промислового комплексу регіону є власністю російських воєнних державних корпорацій. Наприклад, завод «Прибор» у Бендерах належить Об'єднаній двигунобудівній корпорації, що входить до складу російської корпорації «Ростех», а «Бендерський машинобудівний завод» з 2006 р. є власністю російського оборонного підприємства «АвиаМЗкомплект».

Початок російської агресії проти України та Придністровський регіон. До 2014 р. Україна розглядала Придністровський регіон як джерело загроз переважно невоєнного характеру:

– загроза «розморожування» конфлікту і виникнення вогнища напруженості поблизу українського кордону;

– уразливість транзиту вантажів у дунайському напрямі через контроль Придністров'ям ділянки залізниці, яка пов'язує Україну з дунайськими портами (Рені, Ізмаїл);

– забезпечення розташованою на території Придністров'я Молдавською ДРЕС перетоку електроенергії у південні райони Одеської області та ризики відключення їх від електропостачання у випадку збою в її роботі;

²⁶ Roncea G. Transnistria – potential militar-logistic si rolul sau in geopolitica istmului Ponto-Baltic. URL: <https://bit.ly/4bePSeM>

– відсутність контролю з боку законної влади за ділянкою українсько-молдовського кордону, що створює умови для незаконного переміщення товарів, зброї, наркотрафіку, нелегальної міграції;

– наявність у с. Колбасна російських складів озброєння та боеприпасів, які є загрозою виникнення надзвичайних ситуацій;

– відсутність контролю з боку законної влади Молдови за екологічним станом річки Дністер (джерела питної води для Одеси та низки населених пунктів Одеської області) та ризики її забруднення промисловими і комунальними стоками.

Ставлення до Придністров'я змінилося після окупації Криму та початку російської збройної агресії на Донбасі.

У березні 2014 р. голова т.зв «Верховного совєта ПМР» Михайло Бурла направив голові держдуми росії Сергію Наришкіну звернення з проханням передбачити у російському законодавстві можливість входження Придністров'я до складу росії²⁷.

Україна, у свою чергу, здійснила низку заходів, спрямованих на зменшення ризиків, пов'язаних з Придністров'ям.

Наявність військового контингенту рф у невизнаній республіці дало підстави розглядати цей анклав як воєнну загрозу національній безпеці, що знайшло своє відображення у новій редакції Воєнної доктрини України.

У травні 2015 р. Верховна Рада України денонсувала угоду між урядом України та урядом російської федерації про транзит по території України військових формувань рф, які тимчасово знаходяться на території Республіки Молдова.

Ситуація у Придністровському регіоні після початку широкомасштабного вторгнення рф в Україну. Широкомасштабне вторгнення російської федерації в Україну, що розпочалося 24 лютого 2022 р., суттєво збільшило рівень загроз з боку Придністровського регіону як для Півдня України, так і для Республіки Молдова.

На початку березня 2022 р. російські окупаційні війська здійснили спробу взяти м. Вознесенськ Миколаївської області, яке мало стратегічне значення, враховуючи той факт, що відстань по прямій від нього до тимчасово окупованого російською федерацією Придністровського регіону Республіки Молдова складає 135 км. Захоплення міста відкривало можливість для з'єднання 58-ї і 49-ї армій рф, які 24 лютого 2022 р. вторглися в Україну з окупованого Криму та ОДРЛ, внаслідок чого південні регіони були б відрізані від України. Мужність і стійкість оборонців Вознесенська 2-3 березня 2022 р. зірвали плани противника. Придністровський регіон залишився анклавом, відрізаним від основних російських сил.

У Республіці Молдова 24 лютого 2014 р. був оголошений режим надзвичайного стану. Водночас Кишинів тривалий час не приєднувався до антиросійських санкцій, пояснюючи це можливим негативним впливом на економіку Молдови.

3 березня 2022 р. в день, коли вирішувалася доля Вознесенська, Республіка Молдова слідом за Україною та Грузією подала заявку на вступ до Європейського Союзу. У відповідь т.зв. «Міністерство закордонних справ ПМР» зробило заяву, що «рішення молдовської влади означає готовність до передачі суверенітету Молдови наднаціональним органам у

²⁷ «Ведомости»: Приднестровье хочет войти в состав России // BBC News. Русская служба. 18.03.2014. URL: <https://bbc.in/3Uog5AF>

Брюсселі та перехід до остаточного військово-політичного та економічного освоєння території Молдови Заходом» і звернулося до ООН, ОБСЄ й «інших посередників і спостерігачів у перемовному процесі» з проханням визнати його незалежність і встановити дипломатичні відносини²⁸.

22 квітня 2022 р. заступник командувача Центральним військовим округом Рустам Міннекаєв на щорічних зборах Союзу підприємств оборонної промисловості Свердловської області, заявив, що російська армія прагне встановити контроль над Півднем України, що дає «доступ до Придністров'я, де також є факти утисків російськомовного населення»²⁹.

25 квітня 2022 р. було обстріляно будівлю т.зв. «Міністерства державної безпеки» у м. Тирасполь. Згідно зі звітами, постріли були здійснені з гранатометів РПГ-18 і РПГ-27. Останній перебуває на озброєнні армії Придністров'я та росії.

Головне управління розвідки Міністерства оборони України заявило, що вибухи у Тирасполі – це спланована провокація російських спецслужб³⁰.

О 23:30 того ж дня військовий аеродром поблизу Тирасполя було атаковано, за попередньою інформацією, з безпілотного літального апарату (БпЛА). На авіабазі пролунало два вибухи. Були пошкоджені вікна та дах вантажівки ЗІЛ-131.

26 квітня 2022 р. о 06:40 та 07:05 були здійснені диверсійні акти, внаслідок яких були зруйновані антени потужністю 1 МВт та 0,5 МВт у селищі Маяк Григоріопольського району. Територія цього ретрансляційного центру розташована в безпосередній близькості до українського кордону.

Глава Придністровської адміністрації Вадим Красносельський заявив, що, за попередніми даними, «сліди терористичних атак ведуть в Україну»³¹. У Придністровському регіоні був оголошений критичний «червоний» рівень терористичної небезпеки, який 25 травня 2022 р. був замінений на високий «жовтий»³².

27 квітня 2022 р. «Міністерство внутрішніх справ ПМР» заявило, що о 8:45 з української сторони у напрямку придністровського населеного пункту Колбасна були зроблені постріли.

3 травня 2022 р. у зведенні Генерального штабу Збройних Сил України було відзначено, що у Придністровському регіоні Республіки Молдова «обстановка залишається складною. Підрозділи, оперативної групи російських військ продовжують перебувати у повній бойовій готовності. Збройні формування Придністровського регіону Республіки Молдова несуть службу у посиленому режимі. Проводиться підготовка до евакуації родин офіцерів оперативної групи російських військ»³³.

²⁸ Придністров'я захотіло «визнання незалежності» через заявку Молдови на вступ до ЄС // Європейська правда. 04.03.2022. URL: <https://bit.ly/49ZcGOv>

²⁹ Захват юга Украины – новая концепция вторжения или версия одного генерала? // BBC News. Русская служба. URL: <https://www.bbc.com/russian/news-61182205>

³⁰ Вибухи у Придністров'ї є спланованою провокацією російських спецслужб – ГУР // Укрінформ. 25.04.2022. URL: <https://bit.ly/3xYPjaR>

³¹ Глава невизнаного Придністров'я заявив, що «сліди терористичних атак ведуть в Україну» // Європейська правда. 26.04.2022. URL: <https://bit.ly/4dnoVr6>

³² В Придністров'ї снижен уровень террористической опасности // Новости Приднестровья. 25.05.2022. URL: <https://bit.ly/3UnzK3H>

³³ Генеральний штаб ЗСУ / General Staff of the Armed Forces of Ukraine. Оперативна інформація станом на 18.00 03.05.2022 щодо російського вторгнення. URL: <https://bit.ly/4aYKGvK>

6 травня 2022 р. о 09:40 у населеному пункті Воронцово пролунало 4 вибухи на території покинутого аеродрому. За заявами місцевої влади, передбачається, що як мінімум два дрони завдали ураження аеродрому, пролітаючи над населеним пунктом. За годину інцидент повторився.

13 травня 2022 р. була здійснена спроба підпалу нафтобази в м. Тирасполі та будівлі «республіканського військкомату». «Міністерство внутрішніх справ ПМР» заявило про причетність до цих випадків спецслужб Республіки Молдова³⁴.

5 червня 2022 р., за твердженням Придністровської адміністрації, два вибухові пристрої були скинуті з дрону на територію автопарку резервного підрозділу миротворчого контингенту Придністров'я в районі села Володимирівка. Внаслідок вибухів отримали пошкодження дві автомашини. У автомобіля Урал-43202 осколками розбито скло та посічена кабіна, незначні уламки ушкодження кузова та кабіни отримав автомобіль КраЗ-255³⁵.

Жодна з цих провокацій не мала політичних і військових наслідків. Восени 2022 р. суттєво змінилася воєнно-стратегічна ситуація на Півдні України. Внаслідок контрнаступальної операції Сил оборони України були звільнені від російських окупаційних військ правобережні райони Херсонської області включно із містом Херсон. Загроза прориву російських військ до Придністровського регіону була ліквідована та відповідно зменшений рівень воєнних загроз з боку російського військового контингенту в ПРРМ.

Проте спроби підтримувати високий рівень напруги в Придністровському регіоні не припинилися. Мета зазначених провокацій полягала, швидше за все в тому, щоб відволікти увагу і воєнні ресурси з інших ділянок фронту україно-російської війни.

На початку лютого 2023 р. Президентка Республіки Молдова Мая Санду повідомила про наміри російської федерації дестабілізувати ситуацію в країні шляхом залучення людей із військовою підготовкою переодягнених у цивільне, організації мирних протестів з метою захоплення влади.

23 лютого 2023 р. Міністерство оборони росії виступило із заявою про те, що влада України нібито готує провокацію проти незнаного Придністров'я. У заяві йшлося про те, що провокація нібито буде здійснена підрозділами Збройних Сил України, зокрема «із залученням націоналістичного формування «Азов».

Також російське відомство заявило, що як «привід для вторгнення» планують інсценування наступу російських військ із території Придністров'я, і для цього українські військові нібито будуть переодягнені у форму військовослужбовців збройних сил рф³⁶.

9 березня 2023 р. «Міністерство державної безпеки ПМР» повідомило про запобігання «теракту» проти кількох посадових осіб регіону, який нібито готували «за вказівкою Служби безпеки України» (СБУ). Тирасполь стверджував, що спочатку «теракт» у

³⁴ Подозреваемый в совершении поджога Военкомата в Тирасполе задержан // Новости Приднестровья. 23.05.2022. URL: <https://bit.ly/3Ue87Kw>

³⁵ Приднестровская делегация в ОКК считает необходимым обеспечить миротворцев средствами для подавления беспилотников // Новости Приднестровья. 09.06.2022. URL: <https://bit.ly/3UpduGC>

³⁶ У Минобороны РФ нафантазовали про подготовку «вторгнення» ЗСУ в Придністров'я // РБК-Україна. 23.02.2023. URL: <https://bit.ly/3wqAiOi>

Придністров'ї готували проти делегації ОБСЄ. А вже другою метою нібито мав стати голова придністровського регіону Вадим Красносельський.

У СБУ, у свою чергу, заявили, що розцінюють це «винятково як провокацію, зрежисовану у Кремлі». Представники відомства зазначили, що росія прагне «розхитати ситуацію на території, яка фактично є окупованою та підконтрольною їй», звинувативши в цьому Україну³⁷.

12 січня 2024 р. «Міністерство державної безпеки ПМР» повідомило, що на об'єктах спецпідрозділів силових відомств Республіки Молдова під керівництвом іноземних фахівців проходять підготовку спеціальні бойові групи загальною чисельністю понад 60 осіб, які здебільшого прибули з території України та мають досвід бойових дій. Групи нібито призначені для проведення на території ПМР терористичних актів, спрямованих на знищення критично важливих об'єктів життєзабезпечення, проведення диверсій на військових об'єктах, захоплення чи знищення найвищих посадових осіб республіки та керівників силових відомств³⁸.

Проте, незважаючи на диверсійні акти, що сталися на території ПМР, Придністровська адміністрація обмежилася звинуваченнями на адресу України та Молдови, не вживаючи військових заходів.

Заходи Республіки Молдова щодо підвищення обороноздатності. Широкомасштабна збройна агресія російської федерації проти України змусила керівництво Республіки Молдова (РМ) приділяти більше уваги питанням підвищення обороноздатності країни, переозброєнню та переоснащенню Національної армії Республіки Молдова (НА РМ) сучасними зразками озброєнь і військової техніки, у першу чергу, за рахунок отримання військово-технічної допомоги як від окремих країн, так і в цілому від Європейського Союзу та НАТО.

Республіка Молдова, згідно ст. 11 Конституції, є нейтральною державою і не допускає розміщення на своїй території збройних сил інших держав. Основною воєнної безпеки є Національна армія РМ, яка складається з Сухопутних сил і Військово-повітряних сил.

За даними щорічника Military Balance, Національна армія Молдови налічують 5,15 тис. осіб, з яких у сухопутних військах 3,25 тис., у повітряних силах 600, логістичною підтримкою зайнято 1,3 тис. осіб, у військах карабінерів, які підтримують внутрішній порядок і воєнізованих формуваннях служать 900 бійців. У резерві перебувають 58 тис. осіб.

Національна армія складається з Сухопутних військ, Військово-повітряних сил, Військово-річних сил і Військ карабінерів.

До складу Сухопутних військ входять 3 мотопіхотних бригади, окремий миротворчий батальйон, інженерний батальйон, артилерійський батальйон, батальйон зв'язку, рота хімічного захисту, батальйон охорони. На озброєнні Сухопутних військ перебувають в основному зразки озброєнь радянського та частково румунського виробництва:

– 61 гусенична бойова броньована машина (9 БТР-Д і 52 МТ-ЛБ), 92 колісних ББМ (12 БТР-80 і 80 ТАВ-71 виробництва Румунії), 44 БМД-1;

³⁷ В Приднестровье «двух террористов» приговорили к 12 и 20 годам тюрьмы. Что рассказал Красносельский ОБСЕ // Newsmaker. 12.03.2024. URL: <https://bit.ly/3whJHYI>

³⁸ МГБ ПМР: В Молдове готовятся боевые группы для проведения терактов в Приднестровье // Новости Приднестровья. 12.01.2024. URL: <https://bit.ly/3JN1wlf>

– 219 артилерійських систем, з яких 16 причіпних 122-мм гаубиць М-30, 20 причіпних 152-мм гармат 2А36 «Гіацинт» та 31 152-мм причіпних гаубиць Д-20, 9 120-мм самохідних мінометів НОНА-С, 11 РСЗВ «Ураган», 132 міномети калібром 120 та 82 мм, 31 100-мм протитанкова гармата МТ-12, протитанкові ракетні комплекси «Фагот» і «Конкурс»;

– зенітні установки: 22 – 23-мм ЗУ-23-2 та 11 – С-60.

Військово-повітряні сили включають в себе зенітно-ракетний полк (на озброєнні 3 ЗРК С-125 «Нева-М1» і льотна ескадрилья (2 літака АН-2, 1 літак Як-18, 2 гелікоптери – Ми-8ПС і 4 Ми-8МТВ-1)

З метою підсилення обороноздатності Республіка Молдова протягом 2022–2023 рр. здійснила наступні заходи:

– на 2023 р. оборонний бюджет РМ був збільшений на 68% до 1,7 млрд. лей, проте він складає лише 0,55% від ВВП країни (проти 0,38% у 2023 р.).

– збільшення кількості навчань, у тому числі із залученням іноземних партнерів. У 2023 році були проведені 4 навчання з резервістами (у квітні, травні, червні та вересні).

З 25 травня по 2 червня 2023 р. були проведені навчання протиповітряної оборони «Повітряний щит – 2023», в якому взяли участь військові Великої Британії, Румунії, Франції з метою забезпечення заходів безпеки під час проведення другого саміту Європейської політичної спільноти.

10–22 вересня 2023 р. у Молдові проходили багатонаціональні комбіновані військові навчання Scutul de Foc/Rapid Trident – 2023, в яких взяли участь близько 500 молдавських, румунських та американських військовослужбовців.

25–31 жовтня 2023 р. у навчальних центрах і на полігонах авіаційного полку «Дечебал» у Маркулештах і мотострілецької бригади «Молдова» у Бельцях. У навчаннях взяли участь близько 200 військовослужбовців із Національної армії Молдови та Армії США.

– переозброєння Національної Армії РМ за рахунок військово-технічної допомоги. У грудні 2023 р. Республіка Молдова отримала систему спостереження за повітряним простором вартістю 14 млн. євро, яка була куплена у французького підприємства THALES. Також протягом 2023 р. до РМ від Німеччини надійшло 19 бронетранспортерів Piranha ІІІ з колісною формулою 8×8.

Порівняння бойового потенціалу ОГРВ і НЗФ ПРРМ та Національної Армії Республіки Молдова свідчить про наступне:

– ОГРВ і НЗФ ПРРМ поступаються НА РМ за кількістю та вогневій моцці ствольної артилерії, проте переважає їх у кількості РСЗВ, що забезпечує їм кращу щільність вогню та можливості маневру;

– за кількістю та якістю бойових броньованих машин Республіка Молдова має певні переваги, які збільшилися за рахунок надходження протягом 2022–2023 рр. на озброєння НА РМ сучасних бронетранспортерів Piranha ІІІ, які за рівнем захищеності перевищують радянські зразки;

– очевидною перевагою НЗФ ПРРМ є наявність важкого бронетанкового озброєння (танків Т-64БВ);

– протягом 2022–2023 рр. Республіка Молдова покращила свої спроможності щодо

контролю за повітряною обстановкою, проте спроможності щодо відбиття атак з повітря залишаються на низькому рівні.

У зазначеному контексті порівняння бойового потенціалу ОГРВ і НЗФ ПРРМ з потенціалом Збройних Сил України навряд чи може виглядати коректним і співставним. Хотілося б відзначити лише ключові недоліки російського військового контингенту в Придністровському регіоні:

- більшість зразків ОВТ, що перебувають на озброєнні російського військового угруповання в ПРРМ становлять зразки радянського виробництва, які матеріально та морально застаріли;

- артилерія НЗФ за своїми кількісними та якісними показниками може виконувати обмежене коло завдань за призначенням;

- система протиповітряної оборони Придністровського регіону не відповідає сучасним вимогам і не може забезпечити прикриття всіх військових підрозділів, розташованих на території регіону;

- ОГРВ та НЗФ ПРРМ не мають серйозного досвіду як застосування безпілотних літальних систем, так і протидії ним.

Висновки:

1. Наявність у Придністровському регіоні російського військового контингенту та НЗФ протягом 32 років з моменту завершення збройної фази Придністровського конфлікту залишається дестабілізуючим чинником, що впливає на безпекову ситуацію в південних областях України. З початком російської агресії проти України у 2014 р. вплив зазначеного чинника суттєво зріс. Після початку широкомасштабного вторгнення військ РФ в Україну російське командування не приховувало, що його ціллю є окупація Півдня України з метою встановити сухопутний коридор до Придністровського регіону.

2. Плани російського керівництва щодо захоплення у 2022 р. Півдня України та створення сухопутного коридору до Придністровського регіону були зруйновані мужніми й ефективними діями Сил оборони України. Особливу роль у зриві планів російського командування відіграла героїчна оборона м. Вознесенськ (1-15 березня 2022 р.) та м. Миколаїв (24 лютого – 10 листопада 2022 р.). Протягом квітня-травня 2022 р. російські спецслужби намагалися за допомогою провокацій досягти ескалації напруження у Придністровському регіоні, проте не мали успіху. Звільнення правобережжя Херсонської області включно з м. Херсон від російської окупації внаслідок Херсонської контрнаступальної операції (29 серпня – 11 листопада 2022 р.) остаточно ліквідувало загрозу можливого воз'єднання наступаючих російських окупаційних військ та ОГРВ ПРРМ.

3. ОГРВ ПРРМ і НЗФ ПРРМ за кількістю та рівнем бойової підготовки особового складу, кількістю та якістю ОВТ, що перебуває на їх озброєнні, суттєво поступаються Силам оборони України і в якості самостійного військового угруповання можуть виконувати лише обмежене коло завдань тактичного рівня. Проте, їх присутність на території Придністровського регіону змушує Сили оборони України утримувати певне військове угруповання для протидії можливим воєнним загрозам, протидії диверсійно-розвідувальній діяльності.

Також ОГРВ ПРРМ і НЗФ ПРРМ становлять воєнну загрозу для Республіки Молдова,

де відіграють роль дестабілізуючого чинника, який має сприяти «гібридним» діям російської федерації, спрямованим на усунення нинішнього проєвропейського уряду Республіки Молдова.

4. Республіка Молдова залишається прихильницею розв'язання Придністровського конфлікту винятково у мирний спосіб і здійснює заходи, спрямовані на економічну реінтеграцію ПРРМ. Водночас Республіка Молдова у відповідь на зростання загроз національній безпеці внаслідок широкомасштабного вторгнення РФ в Україну, вжила заходів щодо підвищення обороноздатності Національної армії.

Проте, обсяг виділених на оборонні потреби коштів є недостатнім для переозброєння Національної армії РМ, що зробило Молдову залежною від постачання озброєнь і військової техніки від держав-партнерів. Відбувається поступове надходження на озброєння Національної армії західних зразків ОВТ.

Попри зближення з НАТО Республіка Молдова навряд чи відмовиться у перспективі від нейтрального статусу через негативне сприйняття вступу до НАТО в суспільстві, а також наявність юридичних перешкод, зокрема, необхідність скасування нейтрального статусу на референдумі.

Mykola Kret, Artem Fylypenko

Role and Influence of the Russian Military Contingent in the Transnistrian Region on Course of the Russian-Ukrainian War: Composition and Capabilities of Weapons and Military Equipment, Assessment of Military Threats

Abstract: The article highlights the history of the Russian military contingent in the Transnistrian region of the Republic of Moldova (PRRM), analyzes its military potential and determines the character of military threats to the national security of Ukraine from this contingent. The Operational Group of Russian Forces in Transnistria (OGRF) was founded by order of the Ministry of Defense of Russian Federation in 1995 on the base of former Soviet 14th Guard Army. It's size is about 1 500 personal with some armoured vehicles. OGRF guard the ammunition depot at Cobasna and participate in joint peacekeeping force.

The main military force in the Transnistrian region are so-called 'the Armed Forces of the Transnistrian Moldavian Republic' composed of 4 Motorised Infantry Brigades, Tank Battalion, Artillery Regiment, Anti-aircraft Regiment and other detachments.

Authors shows destabilizing role played by the Russian military contingent in the PRRM since the beginning of Russian-Ukrainian war, and especially since the beginning of large-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, 24th February 2022. Russian command did not hide that its goal was to occupy the South of Ukraine in order to establish a land corridor to the Transnistrian region. In order to destabilize the situation in the South of Ukraine, provocations were carried out in the Transnistrian region.

However, the Armed Forces of Ukraine repelled enemy attacks and, after a counteroffensive, liberate the right bank of the Kherson region and neutralized threat to the South of Ukraine. Article also highlights the level of equipping the Russian military contingent

in the Transnistrian region with weapons and military equipment, as well as measures to increase defense capability taken in 2022-2023 by the Republic of Moldova.

Keywords: Russian-Ukrainian war, large-scale invasion of the Russian Federation into the Ukraine, Transnistrian region, Republic of Moldova, OGRF, Kherson offensive operation, weapons and military equipment